

- 3 Hamill-Ruth RJ, Marohn ML. Evaluation of pain in the critically ill patient. *Crit Care Clin.* 1999 jan;15(1):35-54, v-vi.
- 4 Katz J, Jackson M, Kavanagh BP, Sandler AN. Acute pain after thoracic surgery predicts long-term post-thoracotomy pain. *Clin J Pain.* 1996 mrt;12(1):50-5.
- 5 Ahlers SJ, van Gulik L, van der Veen AM, et al. Comparison of different pain scoring systems in critically ill patients in a general ICU. *Crit Care.* 2008;12(1):R15.
- 6 Ahlers SJ, van der Veen AM, van Dijk M, Tibboel D, Knibbe CA. The use of the Behavioral Pain Scale to assess pain in conscious sedated patients. *Anesth Analg.* 2010 jan 1;110(1):127-33.
- 7 van Gulik L, Ahlers SJ, Brkić Z, et al. Improved analgesia after the realisation of a pain management programme in ICU patients after cardiac surgery. *Eur J Anaesthesiol.* 2010 okt;27(10):900-5.
- 8 Ahlers SJ, van Gulik L, van Dongen EP, et al. Efficacy of an intravenous bolus of morphine 2.5 versus morphine 7.5 mg for procedural pain relief in postoperative cardiothoracic patients in the intensive care unit: a randomised double-blind controlled trial. *Anaesth Intensive Care.* 2012 mei;40(3):417-26.
- 9 Campbell RJ. Change management in health care. *Health Care Manag (Frederick).* 2008 jan-mrt;27(1):23-39.
- 10 Noble DJ, Lemer C, Stanton E. What has change management in industry got to do with improving patient safety? *Postgrad Med J.* 2011 mei;87(1027):345-8.
- 11 Chanques G, Jaber S, Barbotte E, et al. Impact of systematic evaluation of pain and agitation in an intensive care unit. *Crit Care Med.* 2006 jun;34(6):1691-9.
- 12 Het resultaat telt – ziekenhuizen – 2011. Utrecht: Inspectie voor de Gezondheidszorg; 2013 jan.

NEDERLANDS FARMACEUTISCH ONDERZOEK IN DE INTERNATIONALE LITERATUUR

2015;9:E1511

Maagprotectie bij NSAID's en laaggedoseerd acetylsalicylzuur

Marcel Kooy

Zowel NSAID's als laaggedoseerd acetylsalicylzuur (LDA) zijn geassocieerd met een verhoogd risico op gastro-intestinale complicaties zoals ulceraties, bloedingen en perforaties. Het risico wordt beïnvloed door factoren als leeftijd, comorbiditeit en comedatie. Adequate maagprotectie (AMP) kan het risico op de genoemde complicaties verkleinen.

In een groot cohortonderzoek is gekeken naar patiënten die in de periode van 2000 tot 2012 gestart zijn met NSAID en/of LDA. Patiënten zijn ingedeeld in drie risicocategorieën (laag, matig, hoog). Van zowel de NSAID-starters als de LDA-starters heeft een kwart een hoog risico en 43% respectievelijk 29% een matig risico. Per patiënt is gekeken of binnen twee dagen na de start een recept voor AMP is uitgeschreven.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat in 2000 minder dan 10% van de patiënten adequate bescherming kreeg, ongeacht het risico. In de jaren daarna nam het aantal toe en in 2012 kreeg 48,0% van de NSAID-gebruikers met hoog risico AMP tegenover 31,8% van de LDA-gebruikers. Naarmate een patiënt ouder is of meer risicofactoren heeft, is de kans groter om AMP te krijgen. Interessant genoeg krijgen patiënten die in 2012 startten met LDA

en een hoge leeftijd (≥ 80 jaar) hebben, niet vaker een AMP dan jongere patiënten, terwijl de richtlijnen dat sinds 2009 wel adviseren. Vooral bij de gebruikers met hoog risico is het aandeel dat maagprotectie krijgt in de loop der jaren gestegen. Alleen in het laatste jaar is een stagnatie (LDA) of zelfs een daling (NSAID) te zien in dit aandeel. De auteurs relateren dit aan de verandering in beleid van vergoeding van bepaalde maagzuurremmers (protonpompremmers). Het is mogelijk dat vaker vrij verkrijgbare maagzuurremmers zijn gekocht welke niet geregistreerd zijn in de database. Het valt te bezien wat de effecten van de afname zijn op gastro-intestinale complicaties. Een recent rapport in opdracht van het ministerie van VWS laat zien dat het aantal complicaties namelijk juist is afgenomen.

- Warlé-van Herwaarden MF, Koffeman AR, Valkhoff VE, 't Jong GW, Kramers C, Sturkenboom MC, De Smet PA. Time-trends in the prescribing of gastroprotective agents to primary care patients initiating low-dose aspirin or non-steroidal anti-inflammatory drugs: a population based cohort study. *Br J Clin Pharmacol.* 2015 mrt 16. [online prepublicatie]

Kooy M. Maagprotectie bij NSAID's en laaggedoseerd acetylsalicylzuur. *PW Wetenschappelijk Platform.* 2015;9:e1511.